

6561

Chrysomelid - *Quercus*

Reddish with 28 sep. July 1894

Shuf. 1924

891.99

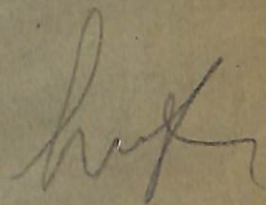
Q-83

ՄԱՏԱՐԱԿԻՉ ՎԱՂԻՆԱԿ ԱՊՐԵՆՆ

ԱՐԱՄ-ԳԱՌՕՆԷ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. ԴՐԲՈՆԷ

ԹԱՐԻՉ

Արսյ. Հայոց Թեմական Տպարան
1924

2011

ՅՅ1.99
Վ-82

14.8.

891.99

Ա-83

ՀՐԱՏԱՐԱՆԿԻՉ ՎԱՂԻՆԱԿ ԱՐԱԿԵԱՆ

ԱՐԱՄ-ԳԱՌՕՆԷ-ԻԿ շահեկիր

Գրառված 1926թ. 7/2

($\frac{1006}{27412}$)

ԲԱՆԱՏՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. ԳՐԻՈՅԿ

12003

9763

Թ.Ա.Ի.Ի.Զ
Ա.Տ.Կ. Հայոց Թեմական Տպարան
1924

շԵՅԵԼԵԿ

ՍԻՐՈՅ ՅՈՒՇԵՐԻՑ

Նախասկիզբն

I

Ո՛հ, պատանեկան քաղցրիկ երագներ,
 Սահում էք ինչպէս լուսինն ամպում,
 Որ մերթ ազատ է եթերի զրկում,
 Մերթ քողարկում է, պարուրում տմպում
 Իրականութեան բիրտ ճիրտներից
 Մերթ խոյս էք տալիս, սաւառնում հեռու,
 Եւ մերթ կանգ առնում արգելքից կեանքի,
 Ինչպէս թակարդում գերած եղջերու...
 Իմ մատաղ սրտի ոսկի անուրջներ,
 Մաքուր հերիաթներ սիրոյ ու ցաւի,
 Քանի գիշերներ ձեզ հետ միասին
 Նստել եմ անրուն, երգել խորին...

II

Ես ջահել եմ դեռ. տասնութ տարեկան,
 Ֆեանքի վառուուն ծաղիկ հասակում.
 սիրում եմ կիանրը, բայց դեռ նրանից
 Չեմ սիրւած երբէք, չեմ սիրւած երբէք:

20303-6004

Ամենքին բոլոր սիրել եմ, սիրել
Արհեղծ իմ սիրով, որ զեռ ունեմ ես,
Ամենքին բոլոր զգացել եմ ես
Մտա ու մտերիմ հարազատի պէս:
Քայց ամենքն էլ եկել են անցել,
Հնգնոց ժպիտով, սիրուս անտարբեր...

III

Չատ էի տեսել նրան իմ կեանքում,
Նոյն իսկ մենք մտալի ծանօթներ էինք,
Քայց երբէք նա ինձ չէր դիւթել այնպէս,
Ինչպէս պատահեց այդ մի իրիկուն:
Օ՛, երբէք, երբէք ես չեմ մոռանայ
Սյն իրիկունը ցուրտ ձմեռային,
Սիրուն ձեկը ճերմակ աղջկայ,
Որ աչքերիս դեմ բեկուել էին...
Ա՛խ, այն գիշերը ցուրտ ձմեռային,
Իջաւ իմ սրտին մի սուրբ զգացում,
Քուայ թէ կեանքս փոխուել է իմ հին,
Քուայ՝ ապրում եմ արևի ծոցում...

IV

Անցան օրերն իրենց հին ձևով,
Մնացան ու կորան անհնութեան մէջ,
Ու տանջուում էի մեռնոց օրերով,

Մտախ մէջ սէր էր հրգեհուում անշէջ,
Տանջուում էի ես, բայց չէի կարող
Ազատ բաց անել իմ սիրտը նրան,
Ո՛խ, թարուն սէրը սուր ցաւ է, լրայթող
Մե օձի նման, սե օձի նման...
Ու չը հնչեցին շրթերն իմ սէր,
Մնացի ես լուս, տանջանքիս հլու,
Քայց ս՛ն, նա արդէն ամեն ինչ գիտէր...
Գիտէր ամեն ինչ, ու մնաց հեռու...
Նա չը հասկացաւ ցաւն իմ թարուն,
Անտարբեր մնաց սիրուս սրբազան,
Հոգով տանջեցի գիշերն անբուն,—
Օրերն եկան, օրերն անցան...

V

Ու միտք եմ անում գիշերում մենակ,
Չը դիտեմ ինչ է այս կեանքը ցաւաւ...
Ուսկից եւք եկել, ուր տեղ պիտ երթանք,
Սերթանք այս գիշեր, թէ վաղ առաւօտ...
Ու մի պատասխան հնչում է հոգը,
Մենութեանս մէջ, անհնում մթի.
«Հիւլէն ստեղծեց, հիւլէն էլ մի օր
Քայքայի պիտի, ու քանդի պիտի» ..
Աւ մի վայրկեանում աչքերս մթնեց,

Կեանքն ինձ թուաց խողը հիւլէի...
Մի շնչին հիւլէ. նա ինձ ստեղծեց.
Ու մի օր դարձեալ պիտի քայքայի...
Իսկ նա ինչից է. մտածում եմ ես.
Նա, որին այժմ դառել եմ գերի.
Նա, որ անշարժ է այն սև ժայռի պէս,
Արդեօք նա էլ չէ՞ գործը հիւլէի...
Եւ ումին եմ սլարտք իմ կեանքն այս խեղճ.
Հիւլէին, թէ իւր կերտածին շքեղ...

Մտորժունքիս հետ քուն եղայ կրկին,
Որպէսզի ծաղի մի նոր առաւօտ.
Կեանք ժամացոյցի ոսկի սլարին
Սպասում էի ես դեռ երազոտ...

1923 թ. Հոկտ.

ՍԻՐՈՅ ՅՈՒՇԵՐԻՑ

Սպասումն.

I

Սիրում եմ յաճախ
Նստել մեն մենակ,
ու մտաբերել օրերս անցած,
Որ այնքան թեթև
եկան, ու խաղով
Անցան գնացին,
Անյետ ու անգարձ...
Սիրում եմ յիշել անցածը կորած,
Ու նորէն ապրել յուշերով իմ հին,
Ու հին յուշերիս անձնատուր եղած,
Սպասել վաղայ ծագող արեւին:

II

Դեռ երէկ էր այն, որ հոգեզարթ
Խաղում էինք մինք պարահղում ձեր հին.
Այնքան սիրուն էր ծառուղին այն հարթ,
Սրեվառ, գարնան անուշ օրերին:
Եւ մենք մանկական խաղով ու կանչով
Չազդվում էինք ու երգում անուշ,

Նւ արեից յետ, ստողերի բոյսով
Քաժանւում էինք մինք իրարից ուշ...

Յիշում ես դու չէ՛, օրերը գարնան,
Ծաղիկներն անուշ, դեփիւոր դարթ,
Մանսիկ մեր սէրն, անրիժ, անսահման,
Ու արեալառ ծառուղին ձեր հարթ...
Յիշում ես դու չէ՛, դարձն արեի,
յոզնարեկ, գողրած, բաժանելը մեր,
Ու հեռանալիս ձայնն իմ կանչի,
Որ մաղթում էի քեզ «բարի գիշեր»...

III

Անցիկ են հիմա օրերն այն սիրուն,
Զարթ խաղերս ու երգերս մանկական.
Քայց ամեն անգամ երբ նրանց յիշում՝
Քախժում է սիրտս, հիւանդ ու աքրտամ...
Անցիկ ես դու էլ հին օրերիս հետ,
Ու թաքնել ես սուսերում նրանց,
Քայց գիտեմ չւած խօսքերդ անյետ
Պիտի ունենան մի նոր վերագարձ...
Ու պիտի լսեմ հեշիւնն քո լ.օսքի
Անլի բայցր և աւելի մօտ.
Անցած իմ կեանքի յուշերը ոսկի
Քեզ հետ կը բերես դու մի անաւօտ...

IV

Միրում եմ ապրել, յուսալ, երազել,
Հաւատալ կեանքի անխի դարձին.
Ու թէև հեռու, բայց քեզ սիշտ սիրելի,
Նորէն սպասել քո վերագարձին...
Միրում եմ տանջել սիրուդ կարօտից,
Ու հայեացքներիդ հմայքից անուշ,
Ու կաթիլ-կաթիլ զրկելով կեանքից,
Կարօտից մեռնել, հաւատով, անուժ...

1924 թ. մարտ.

ՈՍԿԻ ԵՐԱՋ

I

Ու կը գայ մի օր, երբ ահեղագոչ
Կը հնչէ լարն իմ հէզ քնարի,
Ու կը ողջունէ օրերը գայտց,
Նոր շունչ, նոր ոգի, նոր կեանք կը բերի:
Եւ ան իւններից անձիբ աշխարհի,
Ամենքը բոլոր երգս կը լսեն,
Իմ հուժկու ձայնով, անյաղթ ու արի,
Կաւեռեմ կեանքի պատգամը վսեմ...

II

Օ՛, ոսկի՛ երանգ,
Օ՛, երջանիկ ժամ,
Ես հաւատում եմ
Քո ծագման օրին.
Վաղուց կարօտով
Սպասում եմ քեզ,
Սպասում՝ քո մեծ
Փառքին, հմայքին...

III

Աշխարհը մի սուտ երգով է տարած անխմանալի,
Յափշտակութեան մի խնթ վայրկեան են ապրում ամենքը,
Աշխարհի համար, ամենքի համար մի շտտ ցանկալի
Օրօր է ասում աշխարհում ապրող շատերից մէկը...
Օրօրում է ու համոզում ամենքին,
Թէ հասիլ է սպասումի ժամը մեծ,
Որ ամեն իղձ, ամեն փափագ ու սուրբ տենչ,
Հասնի պիտի իր ուղածին կամովին...
Որ ծնւել է ու մեծացել այս գիշեր,
Սուրբ երկունքը, տառապանքից սերմւած,
Որ երկիրն է ծնւել նրան իր սրտից,
Ու բոլորին հարազատ է նա հիմա...

Եւ այս սուտ երգով շատերն են խաբւած,
Ու կարծում են թէ՛ ծնւել ես ու կաս.
Ո՛ւր ես, չը գիտեն, ո՞վ ես, չը գիտեն,
Կոյր են ամենքն, իմ ոսկի երանգ...

1924 թ. Մարտ

Զ Ր Ո Յ Յ Ը

I

Երկաթուղու ռելսերը զոյգ,
Այս իրիկուն
Խօսակցում են: Ու անբախով
Մանրութեան տակ երկաթուղու,
Երկարում են ու տարածում
Հեռժև, հեռժև...
Խօսակցում են երկաթնեւրը
Երկար ձգւած,
Խօսակցում են, խօսել արնքոցով
Իջնում են ցած:

II

— Գլխես եղբայր,
Մարդիկ նորէն
Իրարու ղէմ պիտի ելնեն,

Թնդանօթի ծուխ ու բողով
Աշխարհը ողջ թուսուտրեն
Ու անհամար դիակներով
Ծածկեն պիտի դաշտեր ու ձոր:

— Այդ երէկ չէր...
Միթէ այսպէս շուտ ջնջւեցին
Մահմաններն արեամբ զծած,
Ու սրերն անգործօնեայ,
Պատեաններում բողոքեցին...

— Այո եղբայր,
Քայց այս անգամ
Մեծ է կսիւն, եղբայրասպան...
Գաղանային կատաղութեամբ
Պիտ յարձակւեն իրար վրայ,
Սւ իրարու գանգ պիտ ջարդեն.
Հնարագետ նիւթը միջի դատարկելով,
Հողերի հետ խառնեն անվերջ,
Ու արսրեն:
Կսիւն է մեծ ու սօսկալի...
Խօսքի, մտքի, գաղափարի...

III

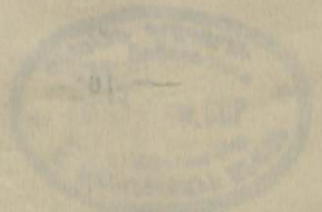
Ու միասին դրուցելով
Երկաթներն երկար ձգւած,
Երկաթուղու ծանրութեան տակ
Խուլ անքոցով իջնում են ցած...

1924 թ. Մարտ.

ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ

Արձակ երգեր.

Վարի՛կ, աշխարհն այնքա՛ն բարիք ու
այնքա՛ն զարդ ունի,
Ու յափեսակաժ ուզում ես Տէրը
լի էլ աճենի.
Բայց ցանկութեամբ լի, նէնց ձեռքդ նրանց
փորձում ես մեկնել,
Իւրաքանչիւրն էլ իր սէջ տեսնում ես
մի այլ ցաւ ունի:

I

Քնյր, սարից իջնող դարնան հովերի հետ
անկողին մտայ, և ունկնդիր եղայ նրանց անուշ
հերեաթին...

Քունը քաղցը էր քնյր, երազը ոսկի...
Ես դգում էի վայրի ծաղիկների բուրմունքը:
Կարօտի ու ծարաւի զօրեղ զգացումներն
արթնացիլ էին իմ մէջ...

Քնյր, ես ծարաւ էի...
Լսում էի լեռնային վտակի անուշ խօխո-
ջունն ու քրքիջը, բայց հեռու էի նրանից...

Քնյր, ծաղկանց բուրմունքն ու ջրի անուշ
զուգըտցը դիւթեց իմ սիրտը...
Ես ծարաւ էի:

1923 թ. Մարտ.

20303-60

(24412)
1006

II

Լիրն, արևիդ հրօվն եմ վաուած, բայց դու
չգիտես այդ, որովհետև մենակ իմը չես դու հիմա,
այլ շատերինը...

Ամենքինն ես դու, և քո լոյսն ու ջերմու-
թիւնն անսահման է...

Որքան կուզէի, որ դու մենակ իմը լինէիր,
որ մենակ ես ապրէի քեզնով...

Թող այն շատերը գնան ու փնտռեն իրենց
համար նոր արևներ, ու ապրեն նրանցով...

Իսկ դու եղիր մենակ իմը, որովհետև երկնքի
հսկայ ու մեծ արեւը Լիրն, ինձ չի տաքացնում
հիմա...

1923 թ. Մայիս.

III

Դու երբէք չպառկես ծաղիկների մէջ Լիրան:
Նրանց անուշ բուրմունքով դու կը հարբես
և քեզ կը խլեն ինձանից...

Հեռու կաց դու նրանցից. մի գիւթւիր, մի
յափշտակիր նրանցով:

Տես, որքան շատ է նրանց թիւն, այլազան
ու գոյնզգոյն...

Սյգ բոլորի կեանքն էլ շատ կարճ է Լիրա...

Նրանք ստեղծուել են գէթ մի օրով դրա-
ւիչ լինելու համար...

Տես, զգոյշ, չը մօտենաս նրանց Լիրա
եթէ ոչ, իսկոյն կտխրես...

1923 թ. Մարտ,

IV

Սչնտն անձրևող ու տխուր գիշերներին,
թաց աչքերով, երկամբ ու երկար սպասեցի քեզ,
բայց դու չեկար Լիրան, դու հեռացար ընդմիշտ,
չը դառնալու պայմանով...

Ո՛վ հեռացրեց քեզ ինձանից. կես... դո՛ւ
հեռացար, թէ՛ մի ուրիշը բաժանեց մեզ, եր-
կուսիս...

Լիրան, գնալիս դու այդ ինձ չասացիր, սա-
կայն ես երկար մտածելուց յետոյ գտայ:

Յիշում ես, երբ հայելու դէմ կանգնած
մետաքս վարսերդ էիր սանրում, ես մօտեցայ
քեզ, զըրկեցի և անվերջ համբոյրներ էի զրոշ-
մում քս վարդագոյն այտերին. դու սիրով վառ-
ւած այնպէս հրճուում էիր և անուշ ժպտում...

Բայց յանկարծ... յանկարծ տեսար հայելու
մէջ իմ և քո պատկերը, համեմատեցիր ինձ քեզ
հետ. դու այնպէս շքեղ պճնուել էիր, իսկ ես
անշուք ու դունատ էի...

Տեսար այդ բոլորը, յանկարծ ցնցւեցիր և
նետահար եղնիկի պէս գրկիցս ազատւելով փա-
խար... ու մոռացար ինձ...

Լիրան, իմ հրեշտակ, հայելին բաժանեց
մեզ իրարից...

1923 թ. Ապրիլ.

V

Նորից երգում եմ ճերմակ աղջկան, որ կապոյտում է թաքնել հիմա, որ խոստանում է «Կիջնեմ», բայց չկայ, որ երազիս եմ տեսնում ես միայն...

Իմ անուշ Լիրա, անըջածին ու անմարմին էակ... Ահա իրիկնաժամի զանգերը ժամ են կանչում ամենքին, դէպի Աստծու տունը, դէպի քաւումի և աղօթքի տաճարը...

Բայց ես չեմ գնում այնտեղ. ես իմ առանձին վեհ Աստուածն ունեմ...

Եւ ահա, այս գեղեցիկ իրիկնաժամին, հաւատով լեցուն ծունկ եմ իջնում սիրուդ սրբազան սեմին...

Փանք, հազար փառք նրբակերտ աստուածուհուս, փառք իւր անրիժ, չը ճաշակած չըրթերին, փառք իւր սիրուն, և համբոյրին և բոյրին... Փանք ամօթ լսած, մշուշապատ աչերին...

Փանք, փառք հոգուս և դահիճին և խաչին...

1923 թ. Յուլիս.

VI

Թէև չենք խօսում մենք իրարու հետ, թէև չենք վայելում սէրը փոխադարձ, բայց ես երբէք չեմ վշտանում Լիրա, քոնի որ ամեն օր հանդիպում եմ քեզ ու մօտովդ անցնում:

Ել ինչո՞ւ չը խնդամ ու բաղկատարած չաղօթեմ գթառատ Աստծուս...

Նրբ մտածում եմ, որ հանդիպումիս աւիթը կը հասնի, և դու սիրածդ գտած ամբողջ օրերով նրա հետ սենեակումդ փակած սիրոյ քաղցրիկ ժամերը կը վայելես, դարձեալ չեմ տխրում ես, օրովհետև փոքրիկ լուսանկարդ սեղանիս վրայ ունեմ...

Բայց երբ յիշում եմ, որ շուտով աշխարհը թողած յաւիտենական տանս մէջ պիտի հանգչեմ ու հեռանամ քեզից, վշտանում եմ Լիրա, ու դառնօրէն լաց եմ լինում ես...

Իմ չար, բայց անուշ Լիրա, դոնէ այնուհետև երբե՞մ անցիր ու ոտնիր մենաւոր ու չբւած շիրիմս...

Յրւած ոսկրներս կըղզան այդ Լիրա...

1923 թ. Մայիս

VII

Որքան շատ ես գու ընդ, ամեն տեղ զըտ-
նում ես մեծ բանակով:

Ես կը յարգեմ բեզ, որովհետեւ պիտանի
ես շատ բանի...

Եւ այն չընաղ էակը, որին վարդ աղջիկ
կանւանէի, նրա կրծքի տակ էլ բեզ գտայ...

Աստ, այնտեղ էլ պիտանի ես դու...

1923 թ. Ապրիլ.

VIII

Օրօր օրերիս մեռնող.

Օրօր չը փթթած սիրու.

Օրօր, օրօր...

Անձրե է. գարունի ամպոտ առաւօտ.

Անձրե է. յուսահատ, արտում իմ հոգում
մահաշունչ մի ցաւ...

Իմ հոգում քո սէրն անցաւ...

Անձրե է ու թախիծ արտում իմ հոգում...

Երգերս իմ իզուր անցան.

Տանջանքս բո սիրուց, անձայն մաշեցին
սւ կերան սիրտս. անաղմուկ, խենթ խաղով
անցան...

Անձրե է. մահացող օրերին օրօր.

2ր փթթած սրտերին, ցրտահար վարդե-
րին, արեւն, աշխարհին, բոլորին, օրօր, օրօր...

1924 թ. Ապրիլ.

IX

Կիրակնամուտ է՝ Մայր, տես թէ ինչպէս
ամենքը շտապով խունկ են տանում իրենց սիրե-
լիներին, տես քանի՞ գերեզմաններ են ծխում...

Վեր կաց մայր, և կբակարանի մէջ խունկ
դցիր. թող ծիւի. միթէ չը գիտնես, որ իմ սէրն
էյ մեռաւ ու թաղեցի նրան իմ հիւանդ սրտի
մէջ...

Վեր կաց, իմ ծեր, սիրելի մայր, կբակա-
րանի մէջ որդուդ մեռելի համար խունկ ծխիր...
Կիրակնամուտ է հիմա...

1923 թ. Օգոստ.

un d

~~6561~~

6561

2013

